Rád bych vám přiblížil více svůj rodný kraj, jeho lidové zvyky a obyčeje. Náladu nejvíce přibližuje nejznámější valašská písnička:„Beskyde, beskyde, kdo po tobě ide, černooký bača ovečky zatáčá. Aj, bačo, bačo náš, černú košulku máš, kdo ti ju vypere, když maměnku nemáš? Já nemám maměnku, ale mám galánku, ona mi vypere černú košulenku. Ona ju vypere, ona ju vyválí, až půjdu k muzice, každý mňa pochválí.“

Přírodní poměry a geografie Valašska

Označení Valašsko má svůj prapůvod v Rumunsku – zdejší žijící Valaši migrovali od 14. století Karpatským obloukem na západ a sever. Na severovýchodní Moravu přišli ze Slovenska a ze Slezska a prostřednictvím svých předků sem přenesli salašnické tradice extenzivního pastevectví (rozšířené zejména ve východních a jižních Karpatech) – nový způsob chovu tzv. valašského dobytka – koz a ovcí a zpracování jejich mléka.

V 17. a 18. století probíhala pasekářská kolonizace na svazích horských údolí Západních Karpat. Hřebeny sloužily především jako pastviny chovatelů tzv. valašského dobytka – ovcí. Podílely se na ní jak rodiny ze starších moravských obcí kolem Rožnova, Meziříčí, Vsetína a jiných podhorských městeček, tak rodiny přistěhovalců z východu a severu. Oboje obyvatelstvo se muselo přizpůsobit novým krajně nepříznivým podmínkám spojením obou tradic v hospodářském využívání půdy, což vtisklo krajině regionu charakteristickou podobu.

Valašsko

Z kopca sa ohlédnu po našem kraji, jaká to nádhera,

až dech sa tají.

Kopce a doliny, jak když jich naseje, člověk sa zadíve,

u srdca ho hřeje.

Ta Boží příroda dobro v nás budí, na rodný kraj ten

valašský právem zme hrdí.

Základní údaje o Valašském regionu

Valašsko je hornatá oblast v nejvýchodnější části Moravy, České republice v blízkosti hranic se Slovenskem. Je to svébytný národopisný a kulturní region, sousedící na jihu s Moravským Slovenskem a na západě s Hanou. Lze ho vymezit přibližně územím okresu Vsetín a severní, severovýchodní a východní částí okresu Zlín (severní Lukovsko, Vizovsko, Klobucko).

Tradičně bylo toto neúrodné území řídce osídleno. V 13. století dochází k osídlování nížin. Tehdy se na kolonizaci podíleli především mnišské řády. K výraznějšímu vzestupu počtu obyvatel došlo až v souvislosti s dějinným procesem zvaným valašská kolonizace. Na sklonku středověku, ale **zejména po roce 1500 přichází pastevecký lid zvaný Valaši a osídluje hospodářsky nevyužité kopcovité oblasti**. Nejprve se Valaši objevili na území Hukvaldského panství. Toto území se dnes řadí do regionu Lašsko. Postupně se cílem kolonizace stala celá severovýchodní Morava.

Původ pojmenování Valachů

Valach je slovanskými jazyky přejaté slovo Walhs původně germánského původu, používané starověkými Góty pro pojmenování Keltů, romanizovaných Keltů a románskými jazyky mluvících národů. **Na Moravu se Valaši dostali při valašské kolonizaci probíhající od 14. do 17. století.**

Valašské pastýřské kmeny migrovaly z oblasti dnešního jižního Rumunska podél karpatského oblouku směrem na západ. Na své cestě Valaši postupně ztratili svůj původní jazyk, s výjimkou některých rumunských slov (bača, brynza, geleta, strunga, atd.), která používají ve svém nářečí, ale zachovali si hodně ze své kultury (zejména folklór, písně a kroje) a hospodářské zvyky, zejména chovu ovcí. Z etnického hlediska šlo původně o rusínsko-rumunské obyvatelstvo.

O povaze zdejšího lidu

O původu Valachů Svatopluk Čech praví, **že chudému valašskému lidu jako by sudičky daly v náhradu za pozemské statky lásku k horám, jejich krásám, kde si lid žije svým životem a svou filosofií**. Valašské vrchy jsou krásné. Vznikající scenerií, velikou rozmanitostí horských pásem, nepřehledným mořem pahorků, strání, chmurných grúní a údolí. Každý pohled skýtá novou zajímavost, jiný obraz.

Valašská půda je kopcovitá a naše povaha je téhož rázu. Valaši jsou chorelici, ať v radosti, žalu, v přízni nebo odporu. Více však je vážnosti a zádumčivosti. Narodili jsme se v skromných poměrech a skromnými poměry se prodíráme po celý život.

Valach dlouho snáší příkoří, ale když má urážek po krk, propukne jeho hněv. Běda tomu, pro koho Valach uroní slzu, aniž je toho hoden. Má-li však někoho rád, dušu by s ním rozdělil. Když se rozveselí, nezná míry. O hodech slyšíme často: „Čí sú to hody?“ a škráb po stěně… V takovém případě nepočítá baněčky a rád si vypije aj na ščútrobu.

Veselost a bujarost přechází až do lehkomyslnosti. Ve všedním životě dostává se přes těžká životní úskalí lehčeji: **A šak, zas jaksi! Jaksi bylo, jaksi bude!** Nebo: Doma latu na latu bije a příďa do hospody pije!

Ve šťastné pohodě skály láme a hory přenáší, ale v neštěstí věší hlavu a oddává se ochablosti. Propadá hloubavosti, nevrlosti, skličuje se světobolem.

V chalupách není kdy na stesky. **Boj o skývu chleba dává zapomenout na měkkost srdce, aby nepropukla. A projeví-li se, pak je to živelná bolest, je to rozpoutaný vztek přírodního člověka.**

Pak je ve výrazech nevybíravý! „Když haňá, aň sviňám by sa do koryta nehodíl!“ Říká: Zdálky sa zdáš hlúpý a příďa bližéj akorát! Do čeho to Pánbu dušu strčíl! Nebo: Hlúpý jak staré boty. Chlap jak vrabec a ježí sa jak bosora. Z téj jeho řeči si ani na latu nevybere.

Zpracoval Mojmír Mišun s využitím zdrojů:

- Prezentace „VALAŠSKÉ DĚDICTVÍ Výukový program pro školy Realizováno v rámci projektu Ekocentrum Planorbis 2011/12.“, http://slideplayer.cz/slide/2774614/)
- Františka Jančíková: Krása mluvy valašského lidu (Vlastivědný sborník „KRAVAŘSKO“, prosinec 1946, http://web.quick.cz/mplesek/krasamluvy.htm)

Další místa Valašska

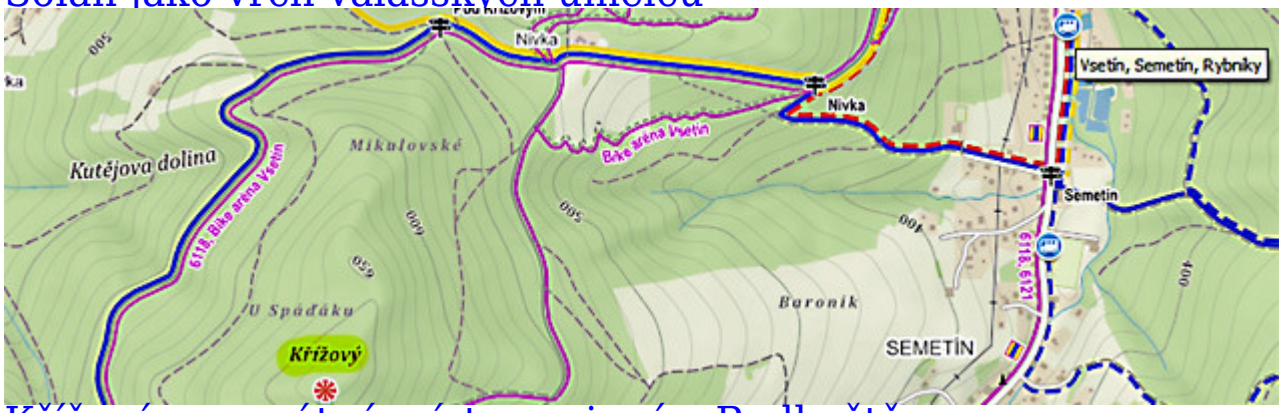
O rodném Valašsku, jeho historii a osobitosti

[Geomantie a posvátná místa předků]

[Soláň jako vrch valašských umělců]

[Křížový – posvátné místo spojené s Radhoštěm]

[Klášťov – obětní místo boha Peruna]

Sdílet